

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АГРОТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – СКЛАДОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНІВ

К.О. Бабікова, аспірантка

К.Д. Ніколаєв, кандидат сільськогосподарських наук

Обґрунтовано сучасні наукові підходи до визначення поняття аграрний туризм. Висвітлено значення та перспективи розвитку агротуристичної діяльності як складової збалансованого розвитку сільських регіонів України.

***Ключові слова:** аграрний туризм, збалансований розвиток, навколишнє природне середовище, сільська територія*

Стратегія збалансованого розвитку є однією з ключових та пріоритетних в усіх галузях промисловості й народного господарства. Однією із галузей економіки, яка стрімко розвивається є агротуристична. Попит на туристичний продукт і туристичні послуги зумовлений як бажанням підвищити рівень економічної дохідності, створити нові робочі місця та історико-культурною зацікавленістю туристів, так і фізіологічною потребою людини в оздоровленні, лікуванні, відпочинку. Забезпечення охорони довкілля на ряду із отриманням соціально-економічних перспектив має бути одним із першочергових завдань.

Сучасна ситуація в сільських регіонах України вимагає пошуку принципово нових, перспективних напрямів розвитку господарської діяльності з метою подолання соціально-економічних й екологічних негараздів. Одним із дієвих шляхів є розвиток аграрного туризму.

Мета досліджень – визначити наукові підходи щодо поняття аграрний туризм, а також висвітлити його значення у розвитку сільських територій.

Матеріали і методика досліджень. У ході досліджень були використані аналітичний та статистичний методи.

Результати досліджень. Питанням організації агротуристичної діяльності присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених, а саме: В. Васильєва, П. Горішевського, В. Головацької, Ю. Губені, Ю. Зінька, Г. Іваницької, М. Мальської, І. Прокопи, Н. Липчук, В. Липучка, Г. Черевка, С. Пономарьова, М. Сальської, О. Колодрубської, М. Рутинського, Триліса В., М. Костриці, Я. Маєвського, Л. Пшезборської, М. Снайдера тощо. Проте у науковій літературі та практиці досі немає однозначного підходу щодо трактування цього поняття, через те що агротуризм лише почав набувати свого розвитку в нашій державі.

Агротуризм має багато визначень та класифікацій залежно від прийнятої в тій чи іншій країні моделі його розвитку.

Згідно з визначення, наведеного в британському словнику подорожей та туризму С. Медліка, *агротуризм (farm tourism)* - відпочинковий туризм, що передбачає використання сільського (фермерського) господарства. Агротуризм може проявлятися у різних формах, але завжди починається з винаймання помешкання. Розрізняють дві базові форми агротуризму: винаймання помешкання з обслуговуванням безпосередньо в межах господарства; розміщення на нічівлю з самообслуговуванням на землях, що належать до господарства, наприклад, в кемпінгах та наметах [1].

Одночасно, Я. Маєвський під *агротуризмом* розуміє різні форми туризму, пов'язані з функціонуванням сільського господарства. Сільськогосподарське виробництво і годівля тварин становлять одну з істотних принад [2].

М. Рутинський вважає, що агротуризм – це відпочинковий вид туризму, зосереджений на сільських територіях який передбачає використання сільського (фермерського) господарства для рекреації, освіти та активного залучення до традиційних форм господарювання [3].

Т.Ткаченко розуміє під аграрним туризмом туристичну діяльність на території сільськогосподарських (фермерських) угідь, де є умови для виробництва сільськогосподарської продукції і відпочинку міського

населення з добровільним частковим залученням бажаючих до деяких видів сільськогосподарських робіт [4].

Агротуризм – це екологічно стійкий вид туризму, спрямований на ознайомлення і використання природних, культурно-історичних та інших ресурсів сільської місцевості для створення туристичного продукту [5].

Агротуризм – це форма підприємницької діяльності, пов'язаної безпосередньо з сільськогосподарським виробництвом та/або туризмом із залучення відвідувачів на ферму, ранчо або особисте селянське господарство з розважальною або пізнавальною метою, а також дає прибуток за надані послуги [6].

Агротуризм є глобальним процесом, який з кожним роком залучає усі країни, в яких є сільське господарство.

М. Турковський визначає агротуризм як можливість відпочинку у період відпустки чи вихідних і здійснюється з використанням існуючих природних ресурсів, вільних приміщень, а також резервів живої праці [7].

За визначенням Асоціації сприяння розвитку агротуризму, агротуризм є видом діяльності, який організовується в сільській місцевості, при цьому надаються відпочиваючим послуги з проживання, відпочинку, харчування, екскурсійного обслуговування тощо.

У Проекті Закону України «Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність» (який досі нератифікований) *агротуризм* визначається як вид туризму як відпочинкового, так і пізнавального характеру, пов'язаний з використанням майна особистих селянських господарств, що передбачає здійснення агротуристичної діяльності під час тимчасового перебування туристів у сільській місцевості.

На нашу думку, *агротуризм* є різновидом сільського туризму, який організовується в сільській місцевості в межах діючого селянського господарства і має дві форми:

- активну – пішохідні і кінні прогулянки, полювання, риболовля, збір лікарських рослин, грибів чи ягід, участь у сільськогосподарських роботах

(садіння сільськогосподарських культур, їх обробка та збір урожаю, догляд за тваринами, участь у їх годівлі, випасанні тощо) та тематичних (фольклорних) вечорах чи фестивалях;

- пасивну - знайомство з побутом, культурою та звичаями як регіону, так і сільської родини, в якій проживає турист, спостереження за роботою селян та ремісників, споживання страв традиційної кухні тощо.

Агротуризм орієнтований на знайомство з особливостями місцевого сільськогосподарського природокористування і створює економічні передумови для розвитку раціонального сільського господарства (рисунок).

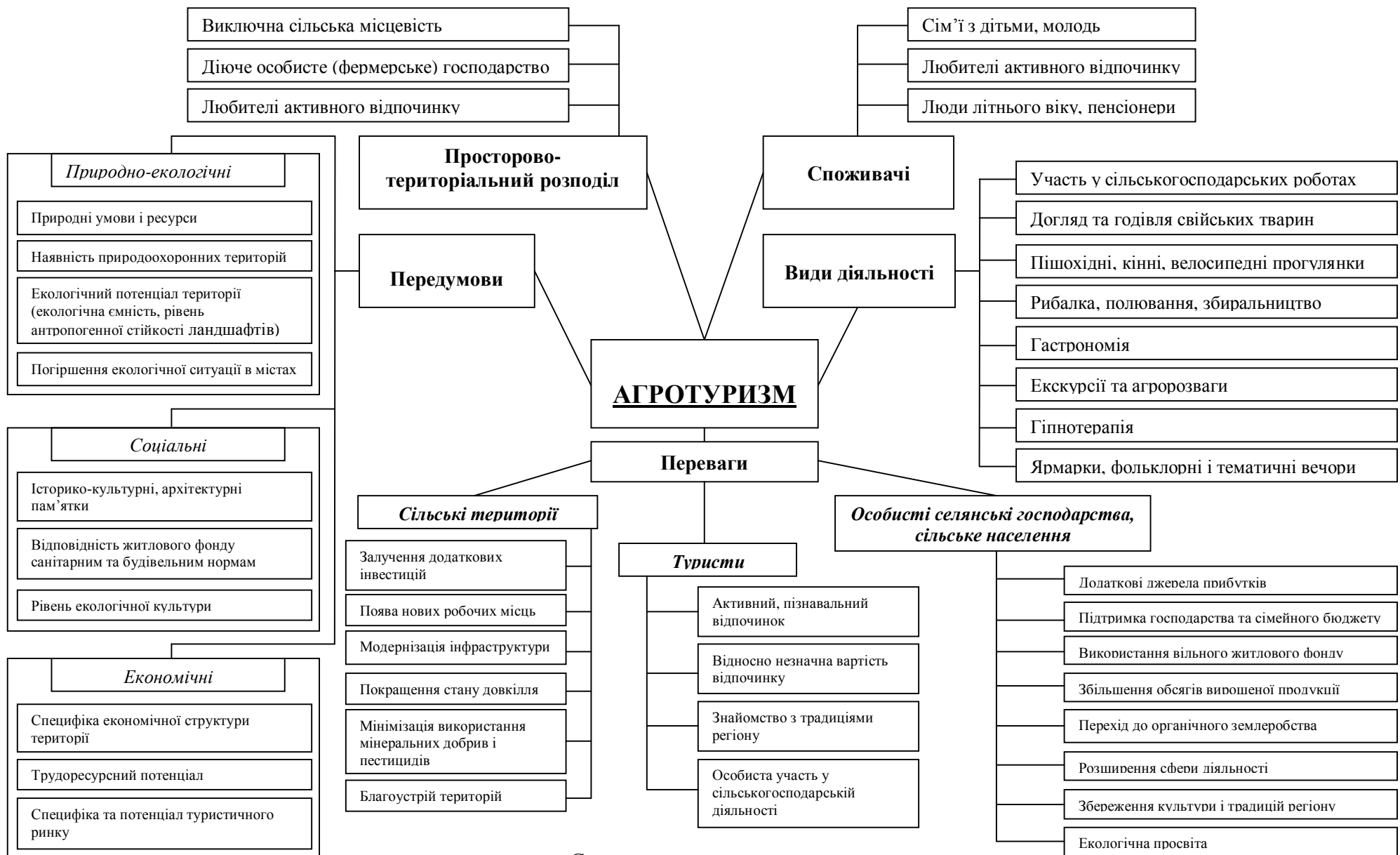

Схема розвитку агротуризму

Зважаючи на основні поняття агротуристичної діяльності нами узагальнено та адаптовано західноєвропейські моделі його розвитку для України (таблиця).

Модель організації агротуризму в Україні

<p>Умови проживання (типи поселень)</p>	<p>У будинку сільського господаря (агросадибі) з послугами харчуванням у вигляді:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сніданку; - сніданку та обіду / вечері; - повний пансіон (триразове харчування). <p>У будинку сільського господаря (агросадибі) без харчування</p> <p>В окремо орендованій агросадибі в межах сільської місцевості з харчуванням / без харчування</p> <p>Агрокемпінг (без харчування на базі особистого селянського господарства / агросадиби)</p> <p>Нічліг у межах агросадиби із самообслуговуванням (як варіант – ночівля на сіні).</p>
<p>Види діяльності</p>	<p>Пішохідні, кінні, велосипедні прогулянки; катання на безмоторних човнах, байдарках; риболовля та мисливство; збирання грибів, ягід та лікарських рослин; знайомство з побутом і традиціями регіону; гастрономія (споживання та самостійне приготування страв місцевої кухні); допомога господарям у сільськогосподарських роботах, догляд, випасання та годівля тварин; екскурсії та агророзваги (як приклад – кукурудзяні лабіринти); гіпнотерапія (аромотерапія, апітерапія); ярмарки, фольклорні й тематичні вечори тощо.</p>
<p>Значення</p>	<p>Підтримка та розвиток сільського регіону</p> <p>Екологічна просвіта та виховання</p> <p>Підтримка сільськогосподарського виробництва</p> <p>Поліпшення якості та умов проживання сільських жителів</p>

Висновки. Агротуризм, як найбільш реальний та альтернативний варіант, може сприяти активізації сільськогосподарської діяльності. Його можна віднести до практично еколого-безпечного виду туристичної діяльності. Він дозволяє зберігати й охороняти природну та культурно-

історичну спадщину, забезпечувати екологічну просвіту, добробут і здоров'я як сільських жителів, так і самих екскурсантів, мінімізувати використання ресурсів, що не відновлюються, споживати відновлювальні ресурси не швидше, ніж природа здатна їх відновити тощо [8].

Проте позитивний вплив аграрного туризму на вирішення соціально-економічних проблем села повинен мати комплексний, системний характер, а також сприяти розширенню зайнятості сільського населення, стимулювати благоустрій сільських поселень тощо.

Для досягнення поставлених цілей в першу чергу потрібно:

- удосконалити на державному й регіональному рівнях механізми запровадження екологічної політики та системи екологічного менеджменту в сфері управління агротуристичною діяльністю;

- вдосконалити існуючу і розробити нову нормативно-правову базу в галузі раціонального природокористування та екологізації;

- проводити екологічний аудит і паспортизацію туристичних територій та об'єктів, категоризацію закладів туристичного розміщення;

- забезпечити новий рівень підготовки фахівців для туристичної сфери;

- сприяти екологічній освіті та вихованню населення і самих туристів під час подорожі чи відпочинку.

Список літератури

1. Medlik S. Dictionari of Travel. Tourism and Hospitality / S. Medlik. – London : Butterworth Heinemann Etd.,1993. – P. 43.,

2. Маєвський Я. Агротуризм: Порадник для сільського господаря / Маєвський Я. – Львів: Прес. 2005. – 80 с.

3. Рутинський М.Й. Сільський туризм / Рутинський М.Й., Зінько Ю.В.: – навчальний посібник. – К. : Знання, 2006. – 271 с.

4. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т.І. Ткаченко. – К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 537 с.

5. Лученок С.А. Агротуризм: мировой опыт и развитие в республике Беларусь / С.А. Лученок. – Минск : БГЭУ, 2008. – 198 с.

6. Rilla E. Agritourism: unique niches in Great Britain and New England. – Univarsity of California, San Diego, CA, USA. – 1998.

7. Турковский М. Маркетинг гостиничных услуг: учеб.-метод. Пособие/ М. Турковский; [пер. с пол. И.И. Иванюка]. – М.: Финансы и статистика, 2006. - 296с.

8. Ісаєнко В.М. Сучасний стан та перспективи розвитку агротуризму на селітебних територіях України / В.М. Ісаєнко, К.О. Бабікова // Агроекологічний журнал : Науково-теоретичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 101–103.

СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ АГРОТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ –ОСНОВА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ РЕГИОНОВ

Бабикова Е.А., Николаев К.Д.

Обоснованно современные научные подходы к определению понятия аграрный туризм. Рассмотрено значение и перспективы развития агротуристической деятельности как составляющей устойчивого развития сельских регионов Украины

Ключевые слова: аграрный туризм, устойчивое развитие, окружающая среда, сельская территория

ESSENCE OF THE CONCEPT AND FUTURE ACTIVITIES AGRITOURISM AS A PART OF BALANCED DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Babikova K., Nikolaev K.

In the article the modern scientific approaches to the definition of agricultural tourism. Article deals with meaning and prospects of development of agro-tourism activities as a component of balanced development of rural areas of Ukraine.

Key words: agricultural tourism, balanced development, environment, rural areas